

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sądu Rejonowego w Skierniewicach z 11 grudnia 2015 roku w sprawie I C 475/15 z powództwa R. C. i E. C. przeciwko (...) spółce akcyjnej w R. o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w zakresie 10.116,74 zł, w punkcie 1 pozbawiono wykonalności tytuł wykonawczy, który stanowi nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym 6 lipca 2011 roku w sprawie I Nc 386/11 Sądu Rejonowego w Rzeszowie w zakresie kwoty 10.116,74 zł w stosunku do R. C., w punkcie 2 oddalono powództwo w pozostałej części, zaś w punkcie 3 rozstrzygnięto o kosztach procesu, zasądzając solidarnie od R. C. i E. C. solidarnie na rzecz (...) spółki akcyjnej w R. 2.400 zł.

W świetle uzasadnienia wskazanego wyroku Sąd I instancji ustalił – w zakresie istotnym z punktu widzenia rozpoznawanej apelacji – że prawomocnym nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w sprawie I Nc 386/11 z 6 lipca 2011 roku Sąd Rejonowy w Rzeszowie nakazał małżonkom R. C. i E. C., aby solidarnie zapłacili na rzecz (...) spółce akcyjnej w R. 56.713,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 8 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty oraz 4.326 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Nakaz zapłaty wydano na podstawie weksla, którego wystawcami byli oboje małżonkowie. Postanowieniem z 23 lutego 2012 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie XIV GUp 120/11 ogłosił upadłość R. C. prowadzącego działalność pod nazwą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe (...), obejmującą likwidację jego majątku. Na liście wierzytelności pod pozycją 59 ujęto wierzytelność objętą nakazem zapłaty, w tym 56.713,06 zł tytułem należności głównej należącej do kategorii IV, 5.248,86 zł tytułem odsetek należących do kategorii IV, 1.812,96 zł tytułem odsetek należących do kategorii V oraz 4.326 zł tytułem kosztów procesu należących do kategorii IV. Wskazano, że w zakresie 40.856,53 zł wierzyciel został już zaspokojony przez ubezpieczyciela, zaś ubezpieczyciel zgłosił swą wierzytelność z tego tytułu i została ona ujęta pod pozycją 51 listy wierzytelności. Pod pozycją 70 listy wierzytelności ujęto wierzytelność E. C. na 1.881.375,50 zł z tytułu udziału w majątku wspólnym jej i R. C., jako należącą do kategorii IV. Z tego tytułu w ostatecznym planie podziału funduszy masy upadłości pod pozycją 63 przewidziano do wypłaty na rzecz E. C. 48.915,76 zł. W ramach odrębnego planu podziału środków uzyskanych z likwidacji nieruchomości wchodzących w skład majątku masy upadłości, (...) spółka akcyjna w R. otrzymała ponadto 15.849,30 zł, z której zaspokojono należność główną 6.735,33 zł, odsetki 4.787,97 zł oraz koszty procesu 4.326 zł. Postanowieniem z 3 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie XIV GUp 3/12, po rozpoznaniu sprawy w postępowaniu upadłościowym, umorzył zobowiązania upadłego R. C. prowadzącego działalność pod nazwą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe (...) na łączną sumę 4.739.969,30 zł, w tym – w punkcie I. podpunkt 85. zobowiązania wobec (...) spółki akcyjnej w R., na łącznie 10.116,74 zł, obejmujące: 995,54 zł z tytułu odsetek ustawowych naliczonych od 6.735,33 zł za okres od dnia ogłoszenia upadłości, to jest od 23 lutego 2012 roku, do dnia sporządzenia odrębnego planu podziału z 12 kwietnia 2013 roku, nadto 9.121,20 zł z tytułu należności głównej zgłoszonej przez wierzyciela, a nie uznanej przez syndyka i upadłego.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważono – w zakresie mającym znaczenie dla rozstrzygnięcia – że zgodnie z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., stanowiącym normatywną podstawę badanego powództwa, dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Powództwo w części dotyczącej R. C. uwzględniono z racji jego uznania przez pozwanego. Oddaleniu podlegało natomiast powództwo w części dotyczącej E. C.. W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że rozważania pozwu dotyczące odpowiedzialności awalisty były bezprzedmiotowe, gdyż powódka była nie awalistą, ale wystawcą weksla. Rozważając zaś odpowiedzialność pozwanej w tym charakterze w kontekście postępowania upadłościowego Sąd I instancji wskazał, że nie podziela poglądu izby objęcie upadłością również majątku wspólnego R. C. i E. C. jako małżonki upadłego uzasadniało wniosek, że umorzenie w toku postępowania upadłościowego zobowiązań upadłego objętych tytułem wykonawczym prowadzi do wygaśnięcia objętych tym samym

tytułem zobowiązań jego małżonka, za których wykonanie oboje małżonkowie odpowiadają solidarnie. W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy odwołał się do przepisu art. 47 zd. I ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282 ze zm.; dalej: p.w.), zgodnie z którym kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie. Jak zauważył Sąd I instancji, pomimo solidarności osób zobowiązanych z weksla, każda z nich samodzielnie odpowiada za zobowiązanie wekslowe. Wniosek taki wywiedziono z art. 7 p.w. Jak wskazał Sąd Rejonowy, wynika z niego, że nieważność zobowiązania niektórych spośród dłużników wekslowych, nie pociąga za sobą nieważności zobowiązania wekslowego w stosunku do innych osób podpisanych na wekslu. Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy należy – zdaniem Sądu I instancji – stwierdzić, że zdarzenia prawne prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania wekslowego w stosunku do jednego z dłużników wekslowych nie prowadzą do wygaśnięcia tego zobowiązania co do pozostałych dłużników, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Na potwierdzenie tego stanowiska Sąd Rejonowy przytoczył również art. 373 k.c., który w świetle wypowiedzi doktryny ma zastosowanie również do zobowiązań wekslowych. Przewiduje on, że zwolnienie z długu lub zrzeczenie się solidarności przez wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku względem współdłużników. Tym bardziej zatem według Sądu Rejonowego brak podstaw do przyjęcia wniosku, iż umorzenie zobowiązania wekslowego względem jednego z dłużników wekslowych skutkuje umorzeniem tego zobowiązania również co do pozostałych podpisanych na wekslu osób. Następnie Sąd I instancji potwierdził, że w przedmiotowej sprawie występuje szczególna sytuacja, w której wystawcą zobowiązaniem solidarnie z weksla jest – obok upadłego wystawcy – jego małżonek. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że wprawdzie podług art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (j.t. – Dz.U. z 2015 r., poz. 233, z późn. zm.), z dniem ogłoszenia upadłości jednego z małżonków powstaje między małżonkami rozdzielność majątkowa, przy czym jeżeli małżonkowie pozostawali w ustroju wspólności majątkowej, majątek wspólny małżonków wchodzi do masy upadłości, a jego podział jest niedopuszczalny. Ustęp 3 tego przepisu stanowi natomiast, że małżonek upadłego może dochodzić w postępowaniu upadłościowym należności z tytułu udziału w majątku wspólnym, zgłaszając tę wierzytelność sędziemu-komisarzowi. Na koniec, z ustępu 4, wynika domniemanie, że majątek wspólny powstały w okresie prowadzenia przedsiębiorstwa przez upadłego został nabyty ze środków pochodzących z dochodów tego przedsiębiorstwa. Jak uznał Sąd I instancji, z przytoczonych regulacji wprost wynika, że motywem, dla którego ustawodawca zdecydował o zaliczeniu do masy upadłości majątku wspólnego jest to, iż zazwyczaj majątek ten powstaje dzięki zaangażowaniu środków pochodzących z dochodów przedsiębiorstwa, które prowadził upadły. Wyraz temu pogładowi daje domniemanie zawarte w art. 124 ust. 4 p.u. Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska zaprezentowanego na rozprawie przez pełnomocnika powodów, że małżonkowi upadłego nie przysługuje w związku z tym żadne uprawnienie, gdyż jak zauważono w uzasadnieniu może on, jak wynika wprost z art. 124 ust. 3 p.u., zgłosić swoją wierzytelność z tytułu udziału w majątku wspólnym sędziemu-komisarzowi. Tak też uczyniła powódka i w konsekwencji jej wierzytelność 1.881.375,50 zł została ujęta pod pozycją 70 listy wierzytelności, a następnie w ostatecznym planie podziału funduszy masy upadłości pod pozycją 63 przewidziano do wypłaty na rzecz powódki 48.915,76 zł. Zważywszy na powyższe Sąd I instancji uznał, że umorzenie w toku postępowania upadłościowego zobowiązań R. C. w stosunku do (...) spółki akcyjnej w R., objętych nakazem zapłaty i wynoszących łącznie 10.116,74 zł, nie pociąga za sobą wygaśnięcia tych samych zobowiązań ciążących solidarnie na powódce. Skoro zatem objęte tytułem wykonawczym zobowiązanie E. C. nie wygasło po powstaniu tytułu wykonawczego, powództwo wniesione przez powódkę podlegało oddaleniu. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w zakresie dotyczącym E. C. oparto o zasadę odpowiedzialności za wynik sprawy, wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., co skutkuje obowiązkiem zwrócenia pozwanej poniesionych przez nią kosztów procesu, które stanowi wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 2.400 zł.

Apelację od omówionego wyżej wyroku wywiodła powódka, działając przez swojego zawodowego pełnomocnika. W apelacji zarzucono naruszenie:

– art. 47 p.w. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że powódka będąca wystawcą weksla mimo umorzenia na podstawie art. 369 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (j.t. – Dz.U. z 2012 r., poz. 1112, z późn. zm.) zobowiązania drugiego wystawcy weksla – męża powódki, nadal odpowiada za zobowiązania zaciągnięte przez wystawcę weksla – męża powódki wobec pozwanego;

– art. 47 p.w. w związku z art. 124 Prawa upadłościowego i naprawczego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że mimo powstania z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości męża powódki – drugiego wystawcy weksla – rozdzielenia majątkowej między nim a powódką oraz przekazania majątku wspólnego do masy upadłości, a następnie umorzenia w trybie art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego zobowiązań męża – drugiego wystawcy weksla – powódka nadal obowiązana jest do spłacania jego zobowiązań;

– art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez uznanie, że umorzenie w trybie art. 369 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego zobowiązań męża powódki – drugiego wystawcy weksla – nie ma wpływu na odpowiedzialność powódki, żony, która także wystawiła weksel i nie jest zdarzeniem, o którym mowa w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Z tych względów wniesiono o zmianę wyroku w zaskarżonej części i pozbawienie w całości wykonalności opisanego tytułu wykonawczego oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje. Na rozprawie apelacyjnej sprecyzowano, że wniosek apelacji w zakresie zmiany rozstrzygnięcia obejmuje uchylene wykonalności tytułu wykonawczego w zakresie 10.116,74 zł.

Uzasadniając zajęte stanowisko apelujący podniósł, że art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego daje szansę na oddłużenie i rozpoczęcie nowego życia zarówno przez samego dłużnika jak również jego najbliższych. Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego, postępowanie uregulowane ustawą należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą – dotychczasowe przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane. O tym, że zamiarem ustawodawcy było danie szansy na nowe życie, a dobrodziejstwo art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego ma służyć nie tylko dłużnikowi, lecz również jego rodzinie, świadczyć ma – zdaniem skarżącej – art. 124 Prawa upadłościowego i naprawczego stanowiący o powstaniu rozdzielenia majątkowej między małżonkami z chwilą ogłoszenia upadłości oraz wejściu majątku wspólnego do masy upadłości. Skarżąca wywodzi, że skoro każdemu uprawnieniu towarzyszy obowiązek, to skoro majątek wspólny wchodzi do masy upadłości, zaś małżonek uzyskuje roszczenie wobec masy upadłości o zaspokojenie z tejże masy, to po ukończeniu postępowania upadłościowego i nawiązaniu wskutek tego wspólności majątkowej małżeńskiej jest oczywistym, że żona musi skorzystać z takiego samego uprawnienia jak mąż, którego długi umorzono na podstawie art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego. W przeciwnym razie doszłoby do sytuacji jak w niniejszej sprawie, gdy żona zostanie faktycznie pozbawiona możliwości zaspokojenia roszczenia w ramach postępowania upadłościowego, gdyż zaspokoili się z jej wierzytelności wierzyciele męża. Prowadzi to do sytuacji, w której żona ma same obowiązki, nie ma majątku i nie ma żadnych praw wynikających z posiadania majątku, gdyż jedno i drugie utraciła na skutek ogłoszenia upadłości męża. Zdaniem apelującej, zważywszy na założenie racjonalności ustawodawcy, zupełność i spójność systemu prawa, taka sytuacja jest oczywiście niemożliwa. W dalszej części uzasadnienia apelacji wskazano, że wystawienie weksla przez powódkę miało miejsce w wyniku prowadzonej przez jej męża działalności gospodarczej oraz żądania pozwanego wystawienia weksla przez oboje małżonków. Natomiast odnosząc się do przepisów Prawa wekslowego zaznaczono, że po pierwsze w sprawie nie znajduje zastosowania art. 7 p.w., natomiast odnośnie art. 47 ust. 1 p.w. wskazano, że przepis ten określa jedynie wzajemny stosunek zobowiązań wekslowych i nie przesądza kwestii, czy wymienione osoby odpowiadają wekslowo w konkretnym przypadku. Odpowiedzialność wystawcy, poza akceptantem, a więc wystawcy, indosantów oraz poręczycieli wynika z przepisów prawa cywilnego. Skoro zatem ustawodawca w sytuacji upadłości męża, pozbawia żonę prawa do korzystania z przysługującego jej udziału w majątku wspólnym, przekazując go z mocy prawa do masy upadłości, to jest oczywiste, że sytuację żony należy postrzegać i oceniać jako pochodną sytuacji upadłego męża. W ocenie skarżącej, skoro powódka mimo zgłoszenia wierzytelności do listy wierzytelności oraz uznania i ujęcia tej wierzytelności w planie podziału, nie otrzymała wypłaty w postaci żadnej kwoty, gdyż wszystko przypadło wierzycielom, to zgodnie z art. 370 k.c. powódka nie może być pokrzywdzona na skutek działań drugiego dłużnika solidarnego. Wyrażono również pogląd, że Prawo upadłościowe i naprawcze jest ustawą późniejszą i jednocześnie szczególną względem Prawa wekslowego, w związku z tym ma pierwszeństwo przed prawem wekslowym.

W odpowiedzi na apelację pozwany – reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika – podniósł, że zwolnienie z długu jednego z dłużników solidarnych nie oznacza zwolnienia pozostałych. Stosowanie umorzenia z art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego ogranicza się wyłącznie do osoby upadłego. Jest to przepis o charakterze wyjątkowym i nie może podlegać wykładni rozszerzającej. Zwolnienie powódki zgodnie z jej żądaniem, wymagałoby szczególnej podstawy normatywnej, która jednak nie istnieje. Powódka zaciągając zobowiązanie wekslowe winna mieć świadomość, że w pierwszej kolejności odpowiada ona majątkiem osobistym. Skoro powódka jest odpowiedzialna za spłatę zaciągniętych przez siebie zobowiązań, trudno – zdaniem pozwanego – zrozumieć, dlaczego zdziwienie budzić miałby fakt zajęcia przeznaczonej w planie podziału dla powódki sumy przez jej wierzycieli. Powódka zaciągnęła zobowiązanie wekslowe osobiście, domaga się zaś obecnie ochrony jej majątku przed niezaspokojoną wierzytelnością powoda mimo iż postępowanie upadłościowe w ogóle nie dotyczyło jej majątku osobistego, a jedynie majątku osobistego jej męża oraz majątku wspólnego. W tych okolicznościach zdaniem pozwanego zaskarżony wyrok jest prawidłowy i brak jest podstaw do jego zmiany.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

W pierwszej kolejności dostrzec należy, że w zarzutach apelacji brak jest zarzutów odnośnie ustaleń faktycznych. Wprawdzie zgłoszono zarzut mający odnosić się do prawa procesowego, ale w jego zakresie zakwestionowano w istocie materialne przesłanki odmowy zastosowania przez Sąd Rejonowy art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., a nie treść bądź zakres przedmiotowy ustaleń faktycznych.

Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy, sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania¹. W sprawie nie stwierdzono uchybień skutkujących nieważnością postępowania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że granice apelacji wykluczają możliwość ingerowania przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie w ustalenia faktyczne. Ocena materialnoprawna zarzutów apelacyjnych odbywać się może zatem wyłącznie w świetle ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji, które z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. Są one wystarczające dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Przystępując do oceny zarzutów materialnoprawnych godzi się zwrócić w pierwszej kolejności uwagę na kwestię stanu prawnego istotnego dla rozstrzygnięcia. Sąd I instancji odwołuje się do ustawy – Prawo upadłościowe, co zdaje się wskazywać na jej wersję obowiązującą od 1 stycznia 2016 roku, kiedy to wszedł w życie art. 418 Prawa restrukturyzacyjnego². Jednakże dla oceny skutków umorzenia zobowiązań powoda w stosunku do ujętego w przedmiotowym tytule wykonawczym obowiązku apelującej powódki zasadnym jest uwzględnienie przepisów w tym ich brzmieniu, który stał się podstawą umorzenia wierzytelności upadłego postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 3 grudnia 2014 roku w sprawie XIV GU p 3/12; dalsze powoływanie się w niniejszym uzasadnieniu na przepisy Prawa upadłościowego i naprawczego dotyczyć będzie tej właśnie ich wersji. Dla porządku należy zatem wskazać, że podług art. 369 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, w postanowieniu o zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku upadłego, którym była osoba fizyczna, sąd, na wniosek upadłego, mógł orzec o umorzeniu w całości lub części zobowiązań upadłego, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, jeżeli: (1) niewypłacalność była następstwem wyjątkowych i niezależnych od upadłego okoliczności; (2) materiał zebrany w sprawie dawał podstawę do stwierdzenia, że nie zachodzą okoliczności stanowiące podstawę do pozbawienia upadłego prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu; (3) upadły rzetelnie wykonywał obowiązki nałożone na niego w postępowaniu upadłościowym.

Zgodnie z art. 369 ust. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego, tak dokonane umorzenie obejmowało wierzytelności umieszczone na liście wierzytelności oraz wierzytelności, które mogły zostać zgłoszone, jeżeli ich istnienie stwierdzone było dokumentami upadłego. Z kolei art. 369 ust. 3 Prawa upadłościowego i naprawczego przewidywał, że umorzeniu w tym trybie nie podlegały należności alimentacyjne, renty z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, wierzytelności ze stosunku pracy, ani składki na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i chorobowe pracowników. Sąd Okręgowy dostrzegł jednakże, że Sąd I instancji w istocie dokonywał oceny materialnoprawnej na podstawie przepisów w tej właśnie ich wersji, o czym świadczy omówione przez Sąd Rejonowy brzmienie art. 124. Zbyteczne jest zatem powtarzanie w tym miejscu treści tego artykułu.

W tak zarysowanym kontekście normatywnym, zaskarżone rozstrzygnięcie jawi się jako prawidłowe.

Koniecznym jest podkreślenie, zwłaszcza w kontekście wywodów apelacji, że odpowiedzialność apelującej jest w ramach poczynionych ustaleń faktycznych odpowiedzialnością za własny dług wekslowy, a nie za dług cudzy. Jak trafnie podniósł Sąd I instancji, pierwotna argumentacja powódki odnosiła się do jej pozycji jako rzekomego awalisty – poręczyciela wekslowego. Jednakże nie budzi wątpliwości, że omawiany weksel stanowi weksel własny powódki.

W apelacji zawarto stwierdzenie, że Prawo wekslowe przesądza jedynie o odpowiedzialności akceptanta weksla (apelacja s. 4, k. 114 odw.). Nawet gdyby przyjąć taką tezę, to apelującej umknęło zapewne, że zgodnie z art. 104 Prawa wekslowego, odpowiedzialność wystawcy weksla własnego jest taka sama, jak akceptanta weksla trasowanego. Oznacza to, że odpowiada ona za zapłatę weksla w terminie płatności (art. 28 ust. 1 Prawa wekslowego), zaś w razie niezapłacenia służy posiadaczowi weksla, chociażby był wystawcą, bezpośrednie roszczenie z weksla przeciw wystawcy weksla własnego o wszystko, czego żądać można na podstawie art. 48 i 49 (art. 28 ust. 2 Prawa wekslowego), a więc: (1) niezapłaconej sumy wekslowej wraz z odsetkami, jeżeli je zastrzeżono; (2) odsetek od wysokości sześć od sta, a przy wekslach, wystawionych i płatnych w Polsce, odsetek ustawowych, zaś od 1 stycznia 2016 roku – odsetek ustawowych za opóźnienie, od dnia płatności; (3) kosztów protestu, dokonanych zawiadomień, tudzież innych kosztów; (4) prowizji komisowej, która w braku umowy wynosi jedną szóstą od sta od sumy wekslowej i nie może przekroczyć tej stopy (art. 48 Prawa wekslowego).

Nie sposób przy tym podzielić wykładni przywoływanych w apelacji postanowień Prawa upadłościowego i naprawczego, jako mających rzekomo służyć zwolnieniu ze zobowiązań nie tylko upadłego, ale również jego małżonka, z którym do chwili ogłoszenia upadłości przedsiębiorca pozostawał w małżeńskiej wspólności majątkowej. Interpretacja przepisów proponowana w apelacji nie jest przekonująca.

Przede wszystkim zauważyć należy, że przywoływany przez apelującą art. 2 Prawa upadłościowego i naprawczego bynajmniej nie stanowił o primacie ochrony rodziny upadłego. Stwierdzając w tym przepisie, że postępowanie uregulowane ustawą należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a jeśli racjonalne względy na to pozwolą – dotychczasowe przedsiębiorstwo dłużnika zostało zachowane, ustawodawca dawał jasny sygnał, że co do zasady uznaje za pierwszorzędne w ramach postępowania upadłościowego interesy wierzycieli. Słusznie wskazuje się w odpowiedzi na apelację, że w tej sytuacji przewidziana w art. 369 Prawa upadłościowego i naprawczego możliwość umorzenia zobowiązań upadłego, niezaspokojonych w postępowaniu upadłościowym, musi być traktowana jako wyjątek od zasady i w żadnym razie nie może być poddawana wykładni rozszerzającej.

W szczególności brak jest przekonujących argumentów, by normatywnej podstawy takiego rozszerzenia poszukiwać w art. 124 Prawa upadłościowego i naprawczego. Upatrywanie w tym przepisie jakiegokolwiek funkcji ochronnej wobec współmałżonka upadłego przedsiębiorcy byłoby nieporozumieniem. Jak zwrócono uwagę w literaturze, regulacja ta jest surowa dla małżonka dłużnika z tego względu, że nie jest on stroną postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości oraz ponosi daleko idące konsekwencje wydania takiego postanowienia; de facto małżonek ten swoim udziałem w majątku dorobkowym ponosi wobec wierzyciela odpowiedzialność za zobowiązania współmałżonka, zaś jedyne jego uprawnienie w toku postępowania upadłościowego sprowadza się do zgłoszenia wierzytelności z tytułu udziału w majątku dorobkowym³. Podkreślono również, że w istocie konsekwencją unormowania art. 124 jest

odpowiedzialność małżonka upadłego udziałem w majątku wspólnym w stosunku do wierzycieli upadłościowych, zaś konflikt między interesem rodziny oraz interesem wierzycieli jest rozstrzygnięty na rzecz tych ostatnich⁴.

Już tylko te powyższe uwagi wskazują na to, że twierdzenie jakoby Prawo upadłościowe i naprawcze w jakikolwiek szczególny sposób miało chronić interes rodziny upadłego przedsiębiorcy, nie jest przekonujące. Nie przemawia za takim poglądem również wykładnia historyczna. W piśmiennictwie wskazano, że w omawianych przepisach zrezygnowano w szczególności z unormowania zawartego w prawie upadłościowym z 1934 roku, pozwalającego małżonkowi upadłego na wyłączenie z masy upadłości rzeczy w przypadku, gdy stosownie do przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego istniały podstawy do ograniczenia odpowiedzialności z majątku wspólnego. Wspomniany przepis odnosił się wyłącznie do sytuacji, w której po ogłoszeniu upadłości istniał nadal ustrój wspólności małżeńskiej, przy czym w prawie upadłościowym z 1934 roku nie przewidywano ustania wspólności małżeńskiej wskutek ogłoszenia upadłości⁵.

Podsumowując zatem powyższe rozważania stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy w świetle poczynionych ustaleń faktycznych prawidłowo przyjął iż podnoszone w pozwie okoliczności, a to umorzenie niektórych zobowiązań męża powódki w ramach toczącego się względem jego przedsiębiorstwa postępowania upadłościowego, w stosunku do powódki nie mogą być uznane za takie, które stanowiłyby podstawę do pozbawienia przedmiotowego tytułu wykonawczego wykonalności. Powódka ponosi odpowiedzialność za własny dług wekslowy, za który odpowiada w pierwszej kolejności majątkiem osobistym. Nie ma żadnych podstaw normatywnych dla twierdzenia, że miałaby w drodze choćby jakiegokolwiek analogii korzystać z dobrodziejstwa umorzenia w postępowaniu upadłościowym zobowiązań jej męża jako przedsiębiorcy; jej własne zobowiązania, w tym przedmiotowe zobowiązanie wekslowe, nie były wszak w żaden sposób objęte postępowaniem upadłościowym. Nie zmienia tej oceny fakt, że przysługująca powódce jej własna wierzytelność z tytułu udziału w majątku wspólnym, została zajęta przez jej wierzycieli.

Z tych wszystkich względów, a nadto wobec braku okoliczności skutkujących nieważnością postępowania, które winny być brane pod uwagę z urzędu, uznając zaskarżone orzeczenie za prawidłowe, apelację oddalono jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.. Powódka jako przegrywająca w II instancji obowiązana jest zwrócić pozwanemu całość kosztów procesu za II instancję, na które składa się wynagrodzenie pełnomocnika według stawek minimalnych, to jest 2.400 zł (art. 98 § 3 k.p.c.).

1 Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. (zasada prawna), III CZP 49/07, OSNC z 2008 r., nr 6, poz. 55.

2 Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 978).

3 C., D. [w:] W. A. J. (red.) W. A. (red.): Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, LexisNexis 2014, teza 4 do art. 124.

4 J., A. [w:] J. A., Z. F.: Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, LEX 2011, teza 5 do art. 124.

5 Tamże, teza 4.